

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 krajc. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. — Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Državopravna premišljevanja. *)

„Imperio imperium, regnis regnum.“

VIII. **)

V dosedanjih člankih sem, kakor menim dokazal, da je „volitvena reforma“ potekla iz člankov decemberskega ustava kot posledica, da ta reforma po imenu res da sloni na pravem načelu — direktnih volitvah —, a da v dejanje nij nego do polovice prevedena; nadalje sam dokazal, ka so izviri novejšim ustavom od julijskega patenta počeni do volitvene reforme jako razni in nedoločni: nekaj historički, nekaj iz vladarjeve volje, nekaj iz inicijative narodov dani; ka je od vseh teh ustavov dobiček edinim centralistom v prid prihajal, posebno pa tem, ker se je opozicija federalistična parlamentu utezala; ka je vsa politička taktika češke opozicije bila z dveh vzrokov neuspešna, prvič po spremembi evropskega ravnovesja, namreč po nemškej prevagi, in drugič po samovlastnih političkih blodnjah; ka je tako zvana pasivna opozicija čisto napačna, ker nam je samim v vsakem oziru največ škodljiva, centralistom pa vse jih plane pospešuje; in slednjič, ka se na podlogi tako zvanih „temeljnih (fundamentalnih) člankov“ nikakor ne bi dala notranja politika Avstrije dobro in končno urediti.

Zadača bodočim člankom bodi iskanje najboljšega pota, po katerem bi se dalo po najkrajših ovinkih k stalnemu ustavnemu

življenju, k ukrepljenju državljskih svobodščin in k ovršenju naše države in nje blagostanja priti. —

Pred vsem si razrešimo vprašanje v VII. članku si razdano: „ali si vzemimo za državopravno podlago decemberski ustav z novopotrjeno volilno reformo ali nov ustav?“

Moj odgovor je v tej zadevi določno ta: Vzemimo si za pravno podlago decemberski ustav z volilno reformo, a dosežajmo po vstopu v parlament boljši ustav. Kakov, to poznejé.

Decemberski ustav ima vsaj nekaj pravnega izvira; on je potekel iz inicijative narodnega poslanstva — izvemši češko-moravske deklarante — in je dobil vladarjevo potrjenje. Nadalje hrani ta ustav takovih izvrstnih določb, kakovih si drugače narodi samo po krvoprolitji priborjujejo. Jaz imam državne temeljne zakone v mislih. V svobodomiselnem, demokratičnem, veroznanskem, narodnem oziru se tem zakonom ne da skoro nič več pristaviti. Vem, da ti zakoni niso samo zasluga decemberskih „liberaluhov“, nego so se v bistvu uže sodržani nekaj v apriljskem ustavu l. 1848. (25. apr. 1848: v III. čl. (§. 17—31), nekaj pa v kromeriškem črtuži (kateri nij zakon postal), a da so zdaj naša prava, vsaj zakonito utrjena pridobitev, to je dela neprecenljive. To pa je tudi največji vzrok zakaj se ima decemberski ustav pridržati. Gotovo bi brezpametno bilo, takove svobodščine zametavati, samo ker so jih „decembristi“ sklepali! Ali bi hotel kateri prijatelj mirnega razvoja in državne varnosti, da bi se ti zakoni zrušili in takova postavdaja z novič začela?

Kar pa volilno reformo zadeva, ima se tudi ona pri vseh slabostih in krivcah za pravni volilni red smatrati, in to z enakih ozirov, kakor so bili gore naštet. Tega volitvenega reda ne priznavati, pomenilo bi dvoje: ali sploh ne voliti, ali pak voliti, a izvoljencev v državni zbor ne pošiljati. Prvo bi bilo ponovljenje dosedanje parlamentarne odsotnosti, drugo samoprevara in nedostojno glumljenje s parlamentarnim aparatom. Tudi bi bilo nedosledno, volitveni red v deželske zbore, ki je iz februarkega oktrojiranja potekel, priznavati in (pri osiguranej večini opozicijskih poslancev) deželske zbore pohajati, volitveno reformo pak kot nehistoričko, nepravno, nezakonsko smatrati in v državni zbor ne vstopati.

Mimogrede bodi rečeno, da, ako bi „državopravni“ strogo svojega načela se držali, imela bi samo gospoda (nekdanja „gospod-ska“) pravico deželskega zborovanja (kakor je bilo še pri volitvah aprilja mes. 1848.), tretji stan (kmetski) pak nikakvega prava! Te razmere so se baš l. 1848. z zemsko odvezo in porušenjem mnogih starih „pravic“ (recte krivic) promenile in to na bolje.

Še dva imenitna ozira morata pri denšnjem važnem vprašanju preobladati: prvi je ozir na s redstvo, s katerimi se ima politkovati; drugi pa ozir na najvišji faktor našega državnega in ustavnega življenja, na krono. Opozicija mora si resni račun dati: ali hoče po ustavnem, po mirnem, po danem poti, ali pak po burnem, silovitem in — če podleže, v čem nij niti govora da bi — problematičnem načinu svoje političke nakane dosežati. Po stanji stvari nikakor nij silo-

Listek.

Na življenje in smrt.

(Povest iz zadnje ameriške vojne.)

„Major je prav izvrsten človek, doktor“, rekel sem jaz, ko sva po obedu na vrtu pohajkovala ter svoje smodke pušila, „vendar bi moral z nami ubogimi neoženjenimi samci več usmiljenja imeti. Sè svojo krasno gospó bi skoro zakrivil, da je človeku težko držati 10. božjo zapoved.“

„Vi ste skriven čestilec gospé Layton?“

„Čestilec! Ko bi ne bila Karlova supruga, takoj bi se ves v njo zaljubil. Videl sem lepše obraze, vendar kar se tiče ljubeznjivega, mikavnega, prav ženskega bitja, nijsem jej enake našel.“

„Tedaj tudi ne boste razumeli, kako jo je nekdo usmrtiti hotel?“

„Za božjo voljo! Malopridnež, kateri se enega njenih zlatih las z okrutno rokó dotakniti drzne, zasluži križan biti!“

„In vendar je bila nekda v resnični nevarnosti življenje izgubiti.“

„Zaradi svojega premoženja?“

„Nema premoženja.“

„Ne pripovedujte mi tega, doktor, da bi tako nedolžno bitje, kakor ona, komu povod dati mogla, da se hoče maščevati nad njo.“

„Ne, kaj tacega Vam ne pripovedujem.“

„Ah, razumem. Nekdo je bil v njo na žive in mrtve zaljubljen?“

„Če bi do večera ugibali, ne bi uganili pravega“, reče moj prijatelj. „Sédiva in povem Vam to zgodbo. Stvar nij več skrivnost. Čudim se samo, da Vam je major nij že davno povedal.“

Sedeva na klop v vrtu, katero je ljubeznjiva supruga majorjeva na tem griči postavila, da krasen razgled črez Ohio-dolino uživa.

„Ob času vojne“, začne doktor, „služil sem s starim sošolcem v enem polku. On je bil z dušo in telesom vojak — zdrav na te-

lesu in na duhu in željen vreči se v viharne bojne hrup.“

Nu, priložnosti mu nij manjkalo, vendar se ga nobena krogla nij prijel, ker je iz najhujših bitev brez ran prihajal.

Toda nekega dne ga prineso na nosiljah v bolnični šator. Krogla mu je bila v pleča prodrila, se na sklepni kosti odbila ter se — nekam izgubila. To je bilo vse, kar smo mogli najti, ker druge rane nij bilo. Če se je krogla potem gori ali doli ali okrog obrnila, nijsmo mogli, kljubu vsem skrbnim preiskavanjem določiti.

On je med tem zopet ozdravel, šel je v severne kraje, da se ukrepi in mi je izginil skoro na tri leta izpred očíj. Ko sem po vojski v Cincinnati v civilnem stanu zdraviti začel, našel sem ga zopet. Ali kako izpremenjenega! Bil je živ kostjak, in na prvi pogled sem spoznal, da se je bil uživanju opija udal.

Veste-li, kaj je to? Ne? Nu, vlijte vedro vode v glasovir in zanetite ogenj pod njim, tako njegove strune ne bodo bolj izven

vitostij treba: ustavni pot, premda za opozicijo s trnjem pregrajen, nam je dan, in edino po tem kaže nam postopati. Ta pot nas stane tudi najmenj brezuspešnih naporov in je na vsaki način najčistnejši, ker opozicijo brani osramotenja.

Ako je tedaj opozicijo sploh volja k upešnemu delovanju prestopiti, neplodno zankavanje popustiti in za utrjenje boljših razmer skrbeti, ondaj ne more — da to ponovim — tega inče dosegati, nedo dejanskim udeleževanjem parlamentarnega življenja. In ta pot vede edino skoz sotesko volilne reforme. Opozicija je prisiljena, klicati si v spomin besede: „Skoz to sotesko moram; v državni zbor nij druge poti!“

Preimeniten pak je ozir na krono. Kdo jej upa svetovati, naj ona sedanj, tolikrat zapriseženi ustav prelomi? — Nasledki takih svetov — kateri pak čisto gotovo ne bi našli drugega odziva, nego zaničevanje od strani krone same, kakor tudi od strani vsakega iskrenega poštovalca najviše državne oblasti — bili bi grozni! Ali si drznejo „državopravni novega pokolenja“ tak korak kroni nasvetovati? Ali ne bi ondaj, ako bi se kaj takega zgodilo, vse državopravno poslopje bilo izpodrvano in temelj javnemu pravu za vselej odvzet? — K sreči na ta slučaj nij ni z daleka misliti. Torej je samo na podlagi danega temelja ustavno naše poslopje dalje zidati.

J. P.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 12. maja.

Delegacije dozdaš še niso imele skupnih sej. Ogerska delegacija se je avstrijski udala in tudi privolila skupnim uradnikom povisane plače. Zdaj še gre za vprašanje o Wernld-puškah, o onih svotah, katere je vojni minister brez privoljenja delegacij bil za vojno granico izdal. Že tri nuncijske so šle od ene delegacije do druge, pa vsaka ostane pri svojem sklepu. V takih slučajih morati obe delegaciji skupno sejo imeti in pri teh odločuje glasovanje. V poslednji seji je avstrijska delegacija po nasvetu grofa Coronine, da ne odstopi od svojega prvega sklepa, isto tako je ogerska delegacija storila. Vsled

teh sklepov ste obe delegaciji imeli v soboto skupno sejo, pri kateri je prišlo do glasovanja. Navzočni so bili vsi delegati. Glasovalo je 52 ogerskih delegatov za svoj sklep, 52 avstrijskih pa tudi za svoj sklep. Tedaj je bilo enako glasov in nij nobeden sklep obveljal.

Poljski deželni poslanci so imeli 10. maja konferenco, pri kateri se je petdeset poslancev udeležilo. Krzečunovič nasvetuje, naj se vsa volilna agitacija izroči deželnemu volilnemu odboru, katerega imajo poljski poslanci voliti. Kabat temu nasprotuje in je za centralni volilni odbor, sestavljen iz najimenitnejših rodoljubov. Braun zagovarja postavljanje okrajnih volilnih odborov. Vsi ti nasveti se izročijo odseku 5 udov v posvet. — Deželni maršal, knez Sapieha, je galiske okrajne načelnike v Lvov poklical, da jim daje instrukcije glede njihovega postopanja pri direktnih volitvah.

Hrvatski deželni zbor, kateri je bil 23. avgusta l. l. zatvoren, bode zopet sklican, kakor se čuje, sredi prihodnjega meseca. Deželna vlada že pripravlja predloge za to sesijo, med katerimi je najvažnejši deželni budget. Vpraša se, ali bode vlada predložila toliko zaželeno postavo o porotnih sodnijah za tiskovne pravde in novo tiskovno postavo. Lani je vlada že bila to postavo predložila, pa jo pred koncem sesije nazaj vzela. Drugi predlogi bodo: mestni red, organizacija hrvatskega vaučilišča, uredenje sanitetstva, postava o odgovornosti bana in o slobodnem združenju. Poslednjo postavo je prouzročil deželni zbor.

Vnanje države.

Južni **Nemci** so se jeli počasi izbujati iz chauvinistične pijanosti, katera jih je napadla vsled nepričakovane uspeha v zadnji francosko-pruski vojski. Navdušenje je minolo, in nasproti jim zija gola proza pruskega absolutizma. Povedali smo že, da so se vse druge nemške vlade uprle nakani Prusije, raztegniti svojo sodniško oblast tudi čez druge nemške dežele. Celo Badenska, na katero so se Prusi poprej tako trdno zanašali, jih je zapustila v tej zadevi. Sedaj pa je prišel že zopet drugi oglas iz Badenske, ki je pripravil pruske mameluke v velik strah. Badenska vlada namreč protestira proti temu, da bi Pruska prevzela oskrbnitvo vseh nemških železnic, ker se boji škode. Tako so se na Nemškem vsled pruskega nasilja zopet začeli oživljati protipruski elementi. Da tudi ženitev nadvojvodinje Gizele z bavarškim princem Leopoldom v tej zadevi nij brezi pomembe, je gotovo. Počasi se zopet pripravljajo reči, katere bodo pruskemu orlu potlačile greben, kateri mu je poslednji čas tako preširno zrastel.

V **pruski** zbornici poslancev so bile v seji 8. maja sprejete postavbe zaradi prejšnjega izobraženja duhovnov in cerkvene disciplinarne oblasti s popravki, katere je nasvetovala gospodska zbornica. Nasproti hudim napadom na govor kneza Bizmarka v gospodski zbornici in žuganju poslanca Schorlemmerja, da se postavam ne bode ubogalo, opomni minister Falk, da je središče izreklo, ka je najpostavniši skupina, ter žuga, da, ako bi te postavbe nezadostovale, se bodo še pomnožile z ostrejšimi.

Italijanska zbornica razpravlja sedaj postavbo, po kateri se bodo odpravili veliki samostani redovnih generalatov v Italiji. Odsek, kateri je bil izvoljen, da pretrese vladni predlog, nasvetuje, da vzame država hiše generalatov v svoje oskrbnitvo, da pa iz njihovih dohodkov izplačuje vsako leto polovico papežu za vzdrževanje zveze s katoliškimi deželami. Vlada je nasvetovala k temu le neznatne popravke. V seji 9. t. m. je poprijel minister vnanjih zadev Visconti Venosta besedo, ter izrekel sledeče: „Italija mora na dve reči ozir jemati, prvič na vprašanje zaradi razmer med cerkvijo in državo, katero je pri nas kakor povsod, ki le nas zadeva, in katero moremo rešiti v polni svobodi, drugič vprašanje zaradi stanja papeštva kot svetovne institucije, katero splošnost interesov in splošne razmere reprezentuje. Duhovsko opravilo generalatov je v zvezi s papeštvom v svojem običnem delovanju. Mi nismo primorani, posestvo mrtve roke ali samostane obdržati, pa ostali bomo naši preteklosti zvesti. ako generalatom pustimo dovoljne pomočke za občevarje s katoliškim svetom. Narodno gibanje v Italiji je mnogo pripomoglo k napredovanju našega stoletja, ker je končalo papežev svetovno oblast. A spravili bi našo reč v nevarnost, ko bi hoteli motiti notranjo uredbo cerkve. Nasprotna stranka v Italiji vganja bolj vnanjo nego domačo politiko. Vzeti ji moramo vsaki povod, govoriti v imenu vesti in legitimnih verskih načel“. Vidi se, da je obnašanje italijanske vlade v tej zadevi dovolj previdno.

Angleški listi, ki so pred nekaj časom silno kričali zaradi napredovanja Rusov v Aziji, so sedaj že tudi te misli, da bode za občni napredek civilizacije dobro, ako si Rusi podvržejo Kivo. Tako vsaj piše dosedaj Rusom najbolj sovražni list „Times“, na veliko jezo naših dunajskih ustavakov.

Dopisi.

Iz Ljutomera, 11. maja. [Izv. dop.] Radostno morem naznanjati, ka vrli Slovenci ljutomerskega okraja se jako zani-

soglasnega reda, kakor čutnice človeka, ki opijum puši. On me je vprašal, če me sme v moji lekarnici obiskati in se ve da sem mu dal dovoljenje. Vendar je preteklo nekaj dni, predno se je dal videti in ko je prišel, sem znal, da se je na borbo sam s soboj pripravil. Nahajajo se bolniki, kateri v svoji nespameti hočejo resnico zakriti, med tem ko drugi svoje trpljenje poveljujejo. En del našega opravila je, v nevarnih slučajih stoprv duševno stanje bolnika preiskati, predno se telesne bolezni lotimo. Kakor mora tudi zdravnik utrjen biti, priznavam, da me je stanje mojega prijatelja s strahom navdalo. Iz njegovih očij se je razodeval izraz, kakoršnega nijsem nikdar pri razumnem bitji videl, in kar je bilo še hujše, to je bil mirni, posloveni način njegovega govorjenja.

Povedal mi je, da precej po njegovem (videznem) ozdravljenji so se ga bolečine v glavi polastile, ki so vedno močnejše postajale, da je moral opijum upotrebljevati za olajšanje svojega trpljenja.

„Toda, nijsem prišel“, rekel je, „Vas v

tej zadevi za svet vprašat; jaz morem in moram to prenesti. Dal Bog, da bi me bolečine raztrgale. Naj slabše se počutim, kadar sem brez njih.“

„Tedaj se čutite zelo slabega?“ mu sem v besedo.

„Tedaj čutim“, odgovori on s hladno mirnostjo, „neko nepremagljivo poželenje, kakega človeka usmrtiti.“

Jaz po naravi nijsem boječ, ali pri teh besedah sem skočil po konci in se ogledal nehoté po kakšnem branilnem orožju.

„Ne bojte se“, nadaljuje on z nekako žalostnim smehljanjem, „v tem trenutku sem te strasti prost, sicer ne bi bil sem prišel. Večkrat bi bil že skor od gladu umrl, ker se nijsem upal, svoje sobe zapustiti. Še morem svojo besnost strahovati, — pa, kakó dolgó še, — to je vprašanje. Čutim, da se ojačuje in moj upor vedno slabejši postaje. Žeja po krvi gori v meni vedno močnejše. Enak sem nesrečnežu, ki visi nad breznom in čuti, da zemlja in rastline, katerih se oklepa, polagoma vedno rahleje postajejo.

Lovil sem uboge pse, jemal je v svoje stanovanje in je pobijal v svoji besnosti, da si žejo po krvi ohladim. A brez uspeha! Človeške krvi moram imeti!

„Od katerega bodi človeka“, vprašam jaz, „ali od kakšnega določenega?“

„Zakaj mi stavite to vprašanje, doktor?“ vsklikne on v nagli razdraženosti.

„Celó slučajno, — govorite dalje.“

„Včasih se mi sploh kakšno koli človeško življenje dozdeva zadostno, ali — doktor, štiri dnij, predno sem Vas našel, videl sem na Covingtonski plavi mlado deklico, — tako lepo, tako elegantno, tako nedolžno. Šel sem za njo do njenega stanovanja, — hudič, ki se me je polastil, bil je moj voditelj. Mlada gospica je šla v hišo, pa kmalu se je povrnila zopet v svoj majhen vrt in je oskrbljevala svoje cvetlice, — ubogo dete! Doktor, ko bi bil imel samokres pri sebi, bil bi jo ustrelil. Smijajte se. Ali rečem Vam, da bodem nekega dne samokres za ta namen soboj vzel in jo ustrelil.“

(Dalje prih.)

majo za gospodarstvene poduke. Od 17. junija 1872. leta predavam na Ljutomerske kmetijstvenej šoli vsako nedeljo, in tudi zunaje Ljutomera sem razlagal mej tem časom petkrat vselej mnogobrojnemu poslušalstvu. Vsled iskrene želje moje si prvi naredi (to pomlad) vrli narodnjak g. Mohorič vzorno gnojišče blizu Ljutomera v svojo korist in posebno v korist naše šolske mladé, ki ga bode hodila gledat. Izvrstni narodnjak g. Božič pri Malej nedelji si je dal naročiti lucerne, ruskega lanu itd. Vrbovski župan, vrli g. Jurinec si je dal naročiti 50 $\overline{8}$ modre lucerne, več drugih pa po 12 do 15 $\overline{8}$.

Dragi kmetovalci! kadar koli me boste tudi v bodočnosti potrebovali, le povejte mi, pripravljen sem vselej, da žrtvujem čas za nasvete, naročbo in tudi stopinje se mi ne bode tožilo na Vaša posestva, da Vam ondi praktično pokažem, kar govorim na šolskem odru teoretično. Za vse to sem pripravljen brezplačno.

Kakor je mej lepo pšenico plevel, tako je pa tudi mej omenjenimi naprednjaci nekoliko Kinezov. Ad eksemplum: Ko predavam pri Malej nedelji pred par tedni po 1. maši, pride noter zarobljenec vseh zarobljencev. Ta se piše Topolnik, ki baje o „svetem nikoli“, čita časnike in druge kmetovanju koristne spise. Neka debela baba najbrže mu je boso naklepetala na uho, ka jaz za predavanje pri Malej nedelji dobdem za letos — 300 gl., to ne bi bila slaba za Blažeta! Ugovarja mi, „ka so uže tako preveliki davki“ in da on uže „sam dosti zna“ (?!). Na to so mu naprednjaci pokazali vrata. Topolnik se je morda bal, ka bodem vestno klasifikoval topolovi les mej drva (za kurjavo), ter ga uredil na zadnjem konci ka-li? Nij vredno, ka bi njega tiral pred sodništvom, akopram bi zapadel zapor zaradi motenja. Topolnik naj bi raji posnemal svoje sosede, ki umijo celó Vrtovevo kemijo, čitajo v bralnici ondašnji časnike itd., pa bi vedel, kako je še otročji.

Vi g. župnik malonedeljski pa, ki ste se na vse grlo hvalili pri Cartelji, ka ste „oroslan“ pri Malej nedelji, ka prav za prav Vi delujete, ondi za občni blagor, šolo, ne blamirajte se s tem, ka mi pravite: „K meni bi bili prišli, pa bi bili uže dobro opravili mej vsemi kmeti.“ Veste kaj, ne utegnem Vam komplementovati, dosti mi je potrebnih opravil, posebno zato tudi ne, ker moje delovanje je iz moje — šarmantosti. Vidite, čestiti gospod župnik v Veržejci je pa res pokazal, ka mu je mar za narodov napredek, on je brez mojih poklonov sam peljal občinstvo v šolo k mojemu predavanju, a vendar se ne imenuje „oroslan“ itd. Dalje Vam svetujem, malonedeljski g. župnik! ne zabavljajte črez vrlo Ljutomersko duhovenstvo.

B. Pernišek.

Iz Ptuj 10. maja [Izv. dop.] Neki dopisnik je v svojem sporočilu v „Tagespost“ o izletu mariborskih dijakov na Ptuj — le-te dečke (Knaben) imenoval. Jaz Vam na ogled ali za natis pridenem slavnosti govor enega teh dijakov, da boste presodili, ali je to „dečak“, ali mlad mož govoril. (Govor je preobširen za naše prostore. Ur.) Vsak, kateri nij skozi zlovoljne očale gledal, trdil je, da je obnašanje dijakov solidno, možato bilo; vsak, kateri se je z njimi razgovarjal se je prepričal, da so inteligentni mladi ljudje,

kateri so se kaj učili, in da ima narod od njih nekaj pričakovati. Ali ravno to je ptujskega nemškutarja naj bolj jezilo. On bi rad, da bi vse, kar je slovenskega, bilo za nič. Dopisnik je tudi laži poročal, ko je trdil, da je g. dr. Ploj v čitalnici dijaké z govorom nagovarjal. Ta rodoljub v čitalnici nij javno govoril, kar morajo vsi pričujoči pričati. V čitalnici se je program dijakov obstoječ iz petja, deklamiranja, igranja na citrah, in v slavnostnem govoru, izvrstno in v naj lepšem redu vršil, in to imenuje dopisun „hoch zugehen“.

Iz Zagreba 10. maja [Izv. dop.] Naša ljubezniva politična „duša blebetuša“ Agramerica je dobila iz nenada v taboru ljubljanskih nemčurjev sodelavnega dopisnika. Že parkrat je bilo v njej kaj iz „Lai-bach-a“ brati. Če bi bil tisti, ki je alfabet in pisavo iznašel, vedel, da bo kedaj Ljubljanski nemčur v „Agramerico“ dopisavečal, on bi svojo iznajdbo v svetej jezi gotovo spet uničil bil. Iz vsake vrste dopisov ljubljanskega nemčurja se pozna, da je brž ko ne nekega dne „mit pinkel am puckel“ iz rajha se v belo Ljubljano pritepel. V vsakej vrsti se namreč razliva črni žolč na politične prizadeve slovenskega naroda. Kjer god se Nemec naseli, povsod zahteva, naj se vsi drugi njemu asimilirajo, in če to nečejo, potem pa razsaja, psuje in lomasti okolo sebe kakor živina. Ljubljanski dopisnik toži „Agramerici“, da Kranjci nečejo več Kranjci biti, ampak Slovenci. „Agramerica“ se v opazki kar zgrožava nad tem kranjskim političnem zločinstvom, ter zdihne: na Kranjskem je vse kar pri nas na Hrvatskem, kajti tudi naši Hrvati nečejo več Hrvati biti, ampak raje Jugoslovani. V dokaz kaka zmešnjava je baje zavadala v političnem strankarstvu v Ljubljani, navaaja sledeči, javaljne iz življenja vzeti primer. Neki „Janez“ v Ljubljani — tako pripoveduje dopisnik — ima tri sinove. Njegov najstarejši je „mladi“ Slovenec, najmlajši je „stari“ Slovenec, srednji pa baje pangerman. Ali v Ljubljani res tak „Janez“ biva, ki ima take tri sinove, ne vem, ker sem pa jako radovedne narave, prosim slavno vredništvo, naj zvezdico naredi, ter mi naj v opazki pove, kako in kaj? Tebi ljubljanski dopisniče! pa naj bo „Agramerica“ priporočena. Tvoji dopisi naš političen publikum, zlasti magjaronski agrameričen publikum, sicer ne zanimajo, pač pa kratkočasijo, in samo zavoljo tega itd.

Naši zastopniki so že nekoliko dnij spet v Budim-Pešti, pa o naših državopravnih razpravah z ogersko kraljevino „mramorkome“ molčijo. „Obzor“ že nekoliko časa sem nij nobenega dopisa iz Pešte prinesel. Nam se dozdeva, ka nas hote Magjari v trdnjavi našega državnega prava izstradati, ter nas tako prisiliti, da se njim na milo in nemilo predamo. Koliko potrpljivosti naš narod še v zalihi ima, to je težko reči, mnogo je pa gotovo več nema, in če bo enkrat tudi ta potrošena, potem nastane sila, in sila, kakor pregovor pravi, „ne moli boga, še manje pa Magjara“, dasiravno si v svojem šovinizmu domišljuje, da je njegov prvi doglavnik. Sicer se pa mora neizvestnost našega denašnjega političnega položja skoro razbistriti.

Živinska kuga še zmirom neče pojenjavati. Zdaj zlasti med Savo in Kolpo razsaja. Tudi vreme je gospodarjem vseskozi

nepovoljno. Na suho zgodnjo spomlad prišel je sneg in mraz, sedaj imamo pa večji del oblačne in hladne dni, kuruza je žolta kakor špargelj. Nič bolje niso trsne mladike. Če pa pri nas kuruza in trs ne obrodita, smo siromaki.

Domače stvari.

— (**† Anton baron Cojz**.) Predsedniki ljubljanskih narodnih društev so razposlali društvenikom sledeče vabilo, udeležiti se pri sprevodu: Prebлага gospoda barona Antona Cojz-a nij več! Predsedniki narodnih družeb naznanjamo prežalostno to vest svojim druženikom, poročevaje jim, da Ljubljenec naroda našega je po dolgi bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče, 9. dne t. m., mirno v Gospodu zaspal. Truplo njegovo se v ponedeljek 12. t. m. ob 10. uri dopoldne iz hiše Cojzove na Bregu slovesno prepelje na pokopališče v Predoslje nad Kranjem, blizu grajščine brdske, posestva rajnega. Častite druženike podpisani uljudno vabimo, naj občespoštovanemu rodoljubu, diki domovine naše, ob sprevodu iz Ljubljane gori imenovani dan v prav obilem številu blagovolijo poslednjo čast skazati. — V Ljubljani 10. maja 1873. — Prevod mrličev k pogrebu je bil v ponedeljek ob 10ih dopoldne. Pred baron Cojzovo hišo na bregu se je že ob 9ih začelo zbirati občinstvo. Hišna obširna veža je bila spremenjena v kapelo, strop in stene črno tapecirane; v sredi je stala rakev, na kateri je ležalo mnogo vencev s slovanskimi trakovi od dramatičnega društva, narodne čitalnice, Matice, Sokola itd. Točno ob 10ih se začne sprevod. Na čelu vihrati krasni zastavi „Sokola“ in „ljublanske čitalnice“, s črnim pajčolanom oviti. Potem pride „Sokol“, udje dramatičnega društva in pevskega zbora čitalnice. Za vozom z rakvo gre najprej žlahta, potem deželni predsednik, deželni glavar z deželnim odborom, mestni zastop, zastopniki vseh ljubljanskih narodnih društev, pol. društva „Slovenije“, dramatičnega društva, narodne čitalnice, pisateljskega društva, trgovinske zbornice, obrtnijske posojilnice itd. Veličastni ta sprevod je šel po gospodskih ulicah, mimo frančiškanske cerkve na dunajsko cesto in se je potem obrnil na celovsko cesto proti Šiški. Pri šrangi je bila rakev na drugi voz preložena in proti Kranji odpeljana, da se položi v rodovinsko rako na brdiški grajščini pri Kranji. Več vozov s tukajšnjimi rodoljubi je spremilo rakev od Šiške naprej. Pred hišo in pri prelaganji rakve pred odhodom je pevski zbor dve pesmi zapel. Slovenci so pokazali, kako visoko so častili vrednega potomca nepozabljivega Žige Cojza. Slava njegovemu spominu! Anton baron Cojz je zapustil samo eno hčer, katera je omožena z gosp. polkovnikom de Traux. Pripoveduje se, da je pokojni v svoji oporoki volil narodnim društvom večja darila, zlasti dramatičnemu društvu.

— (Pri baron Cojzovem pogrebu) je mestni župnik g. Zupan pred hišo na bregu in po prelaganji rakve pred Šiško po končanih latinskih molitvah molil očenaš v nemškem jeziku. Ta breztaknost je veliko nevoljo izbudila med zbranim občinstvom, katero je bilo skoraj izključivo slovensko.

— (Škof dr. Müller.) „Besednik“ poroča iz zanesljivega vira, da je res dobil korar in proš, dr. Valentin Müller, predsednik družbe sv. Mohora v Celovci, iz Dunaja poročila, da je imenovan za knezoškofa v Ljubljani. Pa — koj po tem sprejetem poročilu se je proš odpeljal na Dunaj, da bi to visoko čast, — če je še mogoče, — od sebe odvrnil. — Zares čudno je z našim škofovskim sedežem. Stari se odpove, novi neče nastopiti; naposled še ostanemo brez škofa. In vendar poznamo več gospodov, kateri bi radi bili pripravljeni, škofovo mesto prevzeti.

— (Slovensko gledališče) je bilo zadnjo nedeljo prenapolneno. Slovensko občinstvo je z obilnim obiskom pokazalo, da zna zasluge igralca g. Kocelja ceniti. — Zarad Aleševceve igre „Dimež“ pač izobražen človek nij šel v gledališče, ker je strašen atentat na vsak zdrav okus in na človeško pamet. V imenu časti slovenske Talije upamo, da je za vselej odigrana na našem gledališču. — Beneficijant je dobil tudi krasen venec.

Razne vesti.

* (Klobasa po ceni.) V štacuno nekega vojitelja v Gradci, čijega mikavna hčerka mesto prodajalke prevideva, je prišel pretekli četrtek po 9. uri zvečer neznan, sivo-bradat mož in terja za 6 kr. klobase. Deklica mu odvaga tak košček in ga zavije, z njenim tudi navzočim ljubimcem goreče se pogovarjajoča, namestu v navaden papir, v bankovec 100 gl., ki so ga po dnevu skupili. Ko raztresena deklica zmoto opazi, je neznanec seveda že bil izginil. Da, da, ljubezen, česa ona vsega ne učini!

* (Ženska država na Javi.) Na tem otoku, med mestoma Samarang in Bata-vija razširja se mala država Bantam, ki, kar se tiče način vladanja, šeg in navad njegovih prebivalcev, presega najdrznejše sanje ameriške ženske emancipacije. Čeravno mora Nizozemcem davek plačevati, je Bantam neodvisna država in da-si tudi politično neznanen, je vendar srečen, bogat in od nemiselnih časov ga vladajo — ženske. Suveren je sicer mož, ali drugi vladajoči soudje so vsi krasnega spola, in kralj sam je od sveta, iz treh žensk obstoječega odvisen. Najvišje avtoritete, vsi visoki uradniki, dvorni strežaji, častniki in vojaki, so brez izjeme ženske. Može se pečajo samo s poljedelstvom in kupčijo. Glavno mesto te redko majhne države leži v enem najkrajših krajev javskih v rodovitni dolini, in jo dve dobro oboroženi trdnjavi varujeta.

Narodno-gospodarske stvari.

— Dunajska borza. Kriza na dunajski borzi še nij končana. Kakor smo že poročali, se je borza v petek morala zapreti, ker je ponehal ves promet v papirjih in se je vsak trenotek kaka firma naznanjala, katera je krido napovedala. Hrup je bil strašen. Obup se je polastil vseh borzijancev. Ljudje, kateri so prejšnji dan še veljali kot milijonarji, postali so tako rekoč čez noč berači. Naposled so zastopniki velikih bank se sešli in posvetovali se, kako v okom priti tej katastrofi. V soboto je borza sicer zopet bila odprta, pa kupčije skoraj nobene nij bilo. Kdor je kupil kak papir, moral je gotov denar odšteti. Banke in nekateri bankierji so 14 milj. gold. skupaj zložili in tudi finančno ministerstvo je 3 milj. gold. v podporo borze privolilo. Tudi druge evropske borze so čutile dunajski „krach“. Hudi nasledki pa so le na dunajsko borzo in na avstrijske papirje padli, kateri so neizmerno na svojem kreditu izgubili. V Berlinu so naravnost ustavili kupčijo s papirji avstrijskih ban-

Na Dunaji se računa izguba v dneh katastrofe na 200 milj. gold.; pa je gotovo višja. Tudi v Gradci in Pragi, so privatni ljudje, ki so se udeležili pri igranju na borzi, veliko škodo trpeli.

Opomenica.

Eksekutivne dražbe 15. maja: Posestvo Gerletincev v Pregradi na Hrvaškem, blizu Rogateca, 16.234 gl. 11 kr., v Krapini. — **16. maja:** Stražišarjevo, v Vrhniku. — Lenasijsko in Požarjevo, v Postojni. — Pavluševo, 500 gl. in Balonovo, v Brežicah. — Dolarjevo, 4022 gold. 95 kr., v Sevnici. — Velškovo, 700 gl., v Ptuj.

Tujci.

11. maja.

Europa: Huber iz Übelbacha. — Stager, Žvanut iz Trsta. — Blumenfeld iz Dunaja. — Sreiber z gospo iz Ptuja.

Pri Elefantu: Hochberger iz Zagreba. — Subert, Lenzie iz Milana. — Muič iz Kamnika. — Leonardi iz Nemškega. — Valenčič iz Bistrice. — Kraluper, Šoberl iz Dunaja. — Prosene iz Kranja.

Pri Malici: Kohn, Eisenschütz iz Dunaja. — Grf. Pace iz Ponoviča. — Smetene iz Hasberga. — Leipziger iz Pešte. — Weut iz Novega Jorka. — Pogačnik, Plevanič, Zadnik iz Dolenjskega. — Rivan iz Prage.

Dunajska borza 12. maja.

(Izvirno poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	66 gl. 75	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	70	75
1860 drž. posojilo	95	50
Akcije narodne banke	910	—
Kreditne akcije	304	—

London	109	10
Napol.	8	80
C. k. cekini	—	—
Srebro	108	—

Zobni zdravnik

A. Paichel

se počasti p. n. zobobolnim naznanjati, da ordinira v zobozdravnem in zobotehničnem stroku od 9. do 12. in od 2. do 6. ure v „Zvezdi“ v Cetinovičevi hiši štev. 37 v I. nadstropji. (132—1)

Razpis službe.

Na enorazredni šoli na **Sladki gori** je služba učitelja, s katero je letna plača 400 gl., s stanovanjem in od štajerskega deželnega odbora dovoljeno osobno priklado 60 gl. v zvezi, izpraznena.

Prosilci morajo svoje dostojno potrjene, tudi popolno znanje slovenskega jezika in zmožnost dokazajoče prošnje do 30. maja t. l. pri krajnem šolskem svetu **Sladke gore** (Süssenberg bei St. Marein) vložiti.

Okrajni šolski svet v Šmarji pri Jelšanah.

(St. Marein bei Erlachstein).

Dne 1. maja 1873. (131)

Izgubi

vsak svoj denar, kdor v tukajšnjih dunajskih prodajalnicah igrače ure kupuje, katere vsled svojih lažljivih oznanil, kot: Prvi dunajski urarski-bazar, Praterstrasse štev. 16, lažljiva fabrika ur, Opernring štev. 7 i. t. d. krivo in zavrženo blago jako slabe vrednosti za pravo angleško prodajajo. Torej se čutim primoran, na to premedeno sleparstvo čestito p. n. občinstvo opozoriti, da se blagovoli naravnost obračati na slovečo

tovarnica ur,

(lastno izdelstvo) od

Josef Hawelka

na **DUNAJE, Leopoldstadt, Taborstrasse Nr. 10, „zum Pfau“**,

katera svoje dobro regulirane

od c. kr. urada za punčiranje poskušene ure po sledečih neverjetnih

pa vendar resničnih cenah prodaja.

Samo 1 gl. 50 kr. ali 2 gl. prav pariška ura iz bronca z enoletnim poročilom. — 3 gl. 50 kr. prav angleška cilindrična ura s prav talmi-zlatno verižico in petletnim izkazom poročila.

Samo 9 gl. prav angleška cilindrična ura s kristalnim steklom, sekundnikom, s fino verižico iz pravega talmi-zlata z medaljonom in garantilnim pismom vred.

Samo 12 gl. srebrna cilindrična ura s pravozlatim skakalcem, močnim kristalnim steklom, z verižico, medaljonom iz talmi-zlata in garantilnim pismom vred.

Samo 15 ali 20 gl. prav angleška, srebrna siderna ura, se savoneto, dvojnimi plaščem, najfiniš gravirana, z verižico iz pravega talmi-zlata in garantilnim pismom vred.

Samo 13 gl. prav angleški srebrni in v ognju pozlačen kronometer, ne ponarejen, z verižico, medaljonom iz talmi-zlata, z usnjatim vitkom in garantilnim pismom.

Samo 14 gl. ravno lista znamenito finiša z orientalnimi kazipotem.

Samo 14 ali 17 gl. prav angleški Prince of Wales remontoar v najmočnejšem obsegu, z kristalnim steklom, s kolešjem iz nikeljna iz pravega talmi-zlata; te ure imajo, mimo družih to prednost, da se brez ključa navijajo; k tem uram dobi vsaki urar iz talmi-zlata z medaljonom in garantilnim pismom vred zastoj.

Samo 12 gl. prav angleška ura iz dobrega talmi-zlata, cilindrične nove fasete, z dvojnimi kristalnim steklom, kide se tudi zaprti kolešje vidi, z verižico iz talmi-zlata, z medaljonom in garantilnim pismom vred.

Samo 13 gl. ura v talmi-zlatu, z dvojnimi plaščem, savoneto, skakalcem, kristalnim steklom in kolešjem iz nikla, s fino verižico iz pravega talmi-zlata, medaljonom, usnjatim vitkom in garantilnim pismom vred.

Samo 14 ali 15 gold. posebnost najfiniših prav angleških cilindričnih ur s ploščatim kristalnim steklom, sekundnikom, po želji, s belim ali barvanim kazalom. Zaradi gotove konstrukcije se garantira, da ura v enem mesecu ne sme za 2 minuti naprej iti niti zastati, s fino verižico in medaljonom vred.

Samo 14 ali 17 gl. prav fina ura za gospo, prav srebrna in prav pozlačena z verižico krog vrata iz pravega talmi-zlata in garantilnim pismom vred.

Samo 18 gl. prav angleški, najfiniš v ognju pozlačen kronometer s dvojnimi plaščem najfiniš emailiran, z fino verižico iz pravega talmi-zlata, medaljonom in garantilnim listom vred.

Samo 18 ali 20 gl. najfiniša srebrna prav angleška siderna ura, s 15 rubini, z najfiniš verižico iz talmi-zlata, medaljonom, z usnjatim vitkom in garantilnim pismom vred.

Samo 20 gl. srebrna remontoarna ura, se brez ključa navija, z verižico iz talmi-zlata in medaljonom vred.

Samo 23, 25, 27 gl. zlata ura za gospe z verižico, meda-

ljonom in garantilnim pismom. Potem 45 do 65 gl. z briljantnim kamenčki.

Samo 6 gold. krasna pariška ura iz bronca, z bilom pod steklom, kinč za vsako sobo. 1 gl. 60 i. gl. 80 ali 2 gl. najfiniš ure iz Cernolesa, porcelana, emailirane, ščitne in za na steno, za kojih tek je 3 cele leta poročilo. Vse moje ure so prve bise in se ne smejo z ponarejenimi zamenjati.

Verižice iz talmi-zlata kratke 1 gl., 1.20, 1.50, 1.80, 2, 3, 4, 5, 7, krog vrata dolge

gl. 1.50, 2, 2.40, 3, 4, 5, 6, 8.

Srebrne verižice gl. 3, 3.50, 4, 5, 6 do 12.

Pariški budivci z uro 6 gl.

Pariški popotni budivci z uro, ki pri izbudenju luč prižgejo, 9 in 12 gl.

Patentno varni budivci s strelno pripravo, ki ob enem tudi luč prižgejo, 14 in 16 gl.

Pariški budivci, v elegantnem zaporu iz bronca, najfiniš izdelani, 12, 14 in 16 gl.

Krasne pariške ure iz bronca s bilom pod steklom 6 in 8 gl. najfiniš izdelane 10 gl., kinč za vsako sobo.

Salonske ure z okvirom prav dobro pozlačenimi okviri, bijo ure in polure, za elegantne salone, tudi za obdaru-vanje zelo priprave, z najlepšim lišpom, po čudovito nizki ceni od 8, 10, do 14 gl. te najfiniš.

Krasne muzikalije, melodijoni z nebeskimi glasovi in mandolijami itd. Tremolo igrajo te najnovije kompozicije od Straussa, Offenbacha, Rossini-ja, Meyer-beer-ja in dr. 1 kos muzikalije z 2 napravi 7 in 16 gl., s 4 napravi 7 gl. 80 kr., z 6 napravi 18 gl.

Na predpošiljatev zneska ali poštno povzete se vsako naročilo v 24 urah natančno izvrši. Neregularne ure so za 2 gl. ceneje.

Zapiski cen zastoj.

Urarji in prodajalci ur nahajajo veliko zalogo od 4000 do 5000 ur po čudovito nizkih cenah.

Le skoz večletno bivanje na Angleškem in v Švici, potem skoz veliko prodajo, sem vstanu, ure po nizkih cenah prodajati. — Za ure, kupljene pri meni, garantiram 6 let. V slučajih, ko bi se v teh 6 letih poročilo ali se kaj drugega pripetilo, se zavzemem, to zastoj popraviti.

Podružnice: Leopoldstadt, grosse Pfarrgasse Nr. 6.

(55—12) Florisdorf, Hauptstrasse Nr. 53.

Svarilo.

Sleparstvo z urami je v zadnjem času takšni vrhunec dogleda, da si prodajalci igrače kot urarji in fabrikanti ur naslov dajo, in da bi p. n. občinstvo vsakako prevarili, svoje naslove vedno spreminjajo, kot: pred „Erster Wiener Uhren-Bazar“, zdaj „Uhrenfabrik, Praterstrasse Nr. 16“, pred „Erstes Wiener Uhren-Etablissement“, zdaj „Uhrenmacher, verlängerte Kärntnerstrasse Nr. 51, Palais Todesco“, potem „Uhrenfabrik, Opernring 7“ in da bi se sleparstvo na najvišji vrhunec do-gnalo, pustijo na silno nesramen način svarila, kateri bi ravno jihov kupčije zadevati imele, na prodajalnice igrače in jihovih prejšnjih naslovov, razglasiati. Čestitim p. n. stanovalec v pokrajini, kateri se o resnici skoz osobno obiskovanje ne morejo prepričati, nij treba drugo, nego da se z listnico na kate-rega svojih znancev obrnejo, da se bode potrdilo pokazalo, da je to od mene tukaj navedeno čista resnica, ker se tam, mesto ur, ustrojev in urarjev — ceevi za pipe, gobe, palice, lile, tobaniče in takšne reči nahajajo. Posebno ozira vredna je naj več sleparstvo gojeca prodajalnice igrače „am Opern-ring Nr. 7“, katera vse zavrženo blago od fabrik po brezenji nakupuje, te in vse nališpane ure kot nove prav angleške prodaja.

Vsi ti ljudje niso ne urarji niti strokovnjaki in nima-jo o kakovosti ur nikakšnega pojma, ter vsled tega najmanjšega poročila dati ne morejo in napovedano poročilo je samo sleparstvo.

Opominjan od mnogih mojih kupčevalcev, kateri so tak nesrečni bili, da so se na ta način oslepili dali, svarim vsakternika pred nakupovanjem takšnega neslužljivega zavrž-nega blaga v zgorej omenjenih prodajalnicah.